

Wiadomości KSN

BIULETYN INFORMACYJNY KRAJOWEJ SEKCJI NAUKI NSZZ „S”

Nr 1 (47)

styczeń

2000 r.

SPIS TREŚCI

Wspomnienie o Januszu Schmindzie
Posiedzenia Rady i Prezydium KSN NSZZ „S”
Informacja w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o JBR-ach
Informacja o budżecie państwa na 2000 rok
Notatki Przewodniczącego RGSzW
Ukonstytuowanie się RGSzW VII kadencji
Wyniki pierwszego etapu wyborów do zespołów

Komisji KBN
Inicjatywy zmierzające do odtworzenia kadry badawczej PAN
Stanowisko KZ NSZZ „S” UAM w Poznaniu w sprawie odwołania ministra Emila Wąsacza
Nauka w Unii – M.Małgosiewicz
O hipotezie czerwonej królowej – G.Racki
„Chudy Budżet Nauki” i „Łapówka dla dobra klienta”

Z głębokim żalem żegnamy naszego kolegę

Ś. P.

mgr inż. Janusza Schmindę

członka Rady i Prezydium

Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” –

Człowieka dzielnego i odważnego, wyróżniającego się

Niezależnością sądów, oddanego sprawom

Polski i Związku „Solidarność”

Przewodniczący, członkowie Rady i Prezydium

Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Wspomnienie o Januszu Schmindzie

Janusza poznałem po wyjściu „Solidarności” z podziemia. Odbływały się wtedy wielkie spotkania. Auditorium Maximum Uniwersytetu Warszawskiego, Inflancka. Kamery TV licznych stacji telewizyjnych, wielu dziennikarzy. Odbływają się też długie, kameralne rozmowy na posiedzeniach Zarządu Regionu. Trzeba było odnieść się do przeszłości, ale przede wszystkim trzeba było określić przyszłość. Ścierały się wielkie emocje i różne kierunki racjonalnego myślenia. Trudno było nie zwrócić uwagi na wystąpienia Janusza Schmindy. Ceniłem wystąpienia Janusza. Janusz jasno formułuje swoje myśli. W jego

wypowiedziach zawsze jest duży ładunek intelektualny, szersza refleksja, często - ostra ocena rzeczywistości. Janusz najczęściej niekonwencjonalnie ujmuje problemy, odkrywa nowy wymiar problemów.

Mgr inż. Janusz Schmindy ukończył studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej. Podjął pracę w Instytucie Maszyn Przepływowych PAN w Gdańsku. Po ukończeniu drugiego fakultetu na Wydziale Elektroniki Politechniki Warszawskiej pracował w wielu instytucjach, rozwijających w Polsce nową dziedzinę nauki i techniki - współuczestniczył w badaniu i opracowywaniu nowych

systemów komputerowych, upowszechniał wiedzę o komputerach i programowaniu, wdrażał nowe systemy informatyczne. Był członkiem NSZZ „Solidarność” w Zakładzie Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN, a ostatnio pracował jako Naczelnik Wydziału Rozwoju Informatyki w Departamencie Standardów, Rejestrów i Informatyki GUS. Był członkiem - założycielem Polskiego Towarzystwa Informatycznego.

Janusz urodził się w 1934 roku we Lwowie. Wyberze się tam po wielu latach. Znalazłem dwie strony kserokopii zawierające notkę biograficzną. To chyba fragment książki Jerzego Janickiego - Cały Lwów na mój głów: „... legendarny „kurier z Warszawy” Jan Nowak - Jeziorański postanowił uczcić pamięć stryja, Antoniego Jeziorańskiego, generała z powstania styczniowego, pochowanego na Cmentarzu Łyczakowskim. Wykonania tablicy, jej przewiezienia do Lwowa i umocowania na stosownym grobowcu, podjął się właśnie Janusz Schminda, towarzysząc Janowi Nowak - Jeziorańskiemu w tej ekspedycji.”

Janusz był w Związku „Solidarność” od początku. W 1981 r. z ramienia związku był przewodniczącym Rady Załogi w Instytucie ORGMASZ. W 1990 r. wchodzi do władz Regionu Mazowsze, a także działa w Regionalnej Sekcji Nauki JBR. Jest bardzo czynny. Dwukrotnie był członkiem Komisji wyborczej Regionu Mazowsze. W czasie kampanii wyborczej do Parlamentu w 1993 r. był członkiem sztabu wyborczego Regionu Mazowsze. Często zabiera głos w sprawach ważnych dla Związku i dla Państwa.

Oto fragment obszernej Jego wypowiedzi z 1994 roku w toczącej się dyskusji nad Statutem Związku: „Związek ma wiele problemów. Z własną strukturą, przywódcami, członkami, obciążeniem historycznym i nieprzychylnym otoczeniem. Skoro nie można zmienić otoczenia, Związek powinien wiele energii poświęcić samonaprawie. To każdemu zawsze się przydaje. Jednym z ważniejszych obszarów zalecanej reformy Związku jest statut, jak wiadomo prace nad jego modyfikacją trwają już od dawna. Do tego szczytnego celu powołana została nawet specjalna komisja. Ale czy to jej członków z całej Polski zebrać trudno, czy pomysłów na rzetelną naprawę brak, w każdym razie jak dotąd komisja ta nie stworzyła niczego specjalnego, o czym by Związek dyskutował. Mój osobisty i przyznaję arogancki pomysł jest taki, że w samej komisji i obok niej jest zbyt wielu ustosunkowanych działaczy Związku, którzy bardziej zainteresowani są własnym trwaniem na uzyskanych stanowiskach niż - zawsze trochę

ryzykownym i męczącym - jego reformowaniem. Przeto nie spodziewam się wartościowych i szybkich wyników pracy tej komisji. Nikt nie działa wbrew własnym interesom.” Dalej autor podaje szereg propozycji kierunków ważnych zmian w Statucie Związku. Większość tych propozycji nadal czeka na rzeczowa dyskusję.

W ubiegłej kadencji Janusz mocniej związał się z Krajową Sekcją Nauki. Był Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej KSN. W bieżącej kadencji był członkiem Prezydium KSN. W ostatnich latach nękała Janusza ciężka choroba. Znosił ją bardzo dzielnie, włączając się w miarę swoich sił w wiele działań. Zawsze był wrażliwy na sprawy Związku, ciągle reagował na ważne wydarzenia krajowe. Weszło to w zwyczaj - Janusz co pewien czas dzwonił do mnie wieczorem lub późnym wieczorem i omawiał na gorąco zdarzenia polityczne i związkowe, a także zachowania polityków i naszych kolegów ze Związku. Niejeden raz w świetle tych zdarzeń przedstawiał analizę aktualnej sytuacji w Kraju. Rozmawialiśmy też o sprawach osobistych. Kiedyś wspominając swoją Zmarłą Żonę powiedział „to było najlepsze co mi się w życiu przydarzyło”. Ostatnią rozmowę telefoniczną przeprowadziliśmy pod koniec listopada. Wtedy nie wiedziałem, że jest to nasza ostatnia rozmowa. Rozmawialiśmy o wizerunku rządu, o błędach popełnianych przez AWS.

Janusz był z ramienia Związku „Solidarność” członkiem Rady Statystyki. W 1995 r., wtedy gdy była rozpatrywana sprawa wyłonienia kandydata do tej Rady, wystosowałem opinię wspierającą. Oto fragment tej opinii: „Uważam Go za pracowitego, dynamicznego, upartego, trudnego w kontaktach międzyludzkich i bezinteresownego idealistę, od dawna silnie związanego ze Związkiem, a jednocześnie oceniającego sytuację w Związku i wokół niego w sposób krytyczny, niekiedy może zbyt krytyczny. Jest człowiekiem o niezależnej osobowości i silnie rozwiniętych zdolnościach do niebanalnej analizy i formułowania trafnej oceny sytuacji. Ma zwyczaj nie ukrywania swoich poglądów niekiedy kontrowersyjnych, a często mniejszościowych, co nie zjednuje mu łatwych przyjaciół. Jednak w sytuacjach wymagających dyscypliny obywatelskiej, solidarności i podporządkowania się decyzjom Związku z reguły je lojalnie respektuje...”

Bardzo liczyliśmy, że Janusz pokona ciężką chorobę i będzie mógł mocno włączyć się w prace KSN. Będzie nam brakowało Janusza. Będzie nam brakowało Jego wnikliwego i niezależnego oceniania sytuacji i spraw.

Janusz Sobieszczęński

**Posiedzenie Prezydium KSN
w dniu 27.XI.1999 r.**

Obrady prowadził Przewodniczący KSN Janusz Sobieszkański. Na posiedzeniu Prezydium omawiano następujące sprawy: 1. Sfinalizowanie prac nad opracowywanym przez KSN projektem ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”. 2. Kontynuacja rozmów z Rządem w sprawie poprawy sytuacji nauki i szkolnictwa wyższego. 3. Sprawy interwencyjne. 4. Sprawy bieżące.

ad 1. Sfinalizowanie prac nad opracowywanym przez KSN projektem ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”.

Dyskusję rozpoczęto od przeglądu ustaleń i toku prac nad opracowywanym przez KSN projektem ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”. W czerwcu na posiedzeniu Rady KSN ustalono kierunkowe rozwiązania odnoszące się do kilku ważnych grup zagadnień, w tym do: modelu kariery akademickiej, odpłatności za studia, struktury stanowisk i mechanizmów obsadzania tych stanowisk, stabilizacji zatrudnienia, systemu akredytacji. W czerwcu i na początku lipca napłynęło z uczelni bardzo wiele uwag i opinii o projekcie KSN (przesłanym w maju do konsultacji). W oparciu o te materiały została opracowana kolejna wersja (lipcowa) projektu ustawy, którą przesłano do Klubu Parlamentarnego AWS. Zastrzeżono przy tym możliwość wprowadzenia dalszych autorskich zmian. We wrześniu i październiku wpłynęły nowe uwagi i propozycje. Komisja ds. ustawy stworzyła kolejną wersję (listopadową), w której udoskonalono szereg zapisów. W kilku kwestiach propozycje odbiegały od dotychczasowych ustaleń lub wprowadzały nowe akcenty. Po obszernej dyskusji nad tymi zmianami postanowiono w trzech sprawach zwrócić się do Rady KSN: o wyrażenie opinii w sprawie odpłatności za studia, Konferencji Rektorów i długości okresu dostosowania do wymagań nowej ustawy w zakresie uzyskania uprawnień do nadawania stopni zawodowych i stopnia naukowego. Omawiano także sprawy organizacyjne, w tym sprawy związane z kwestiami formalnymi współdziałania przy opracowywaniu projektu ustawy z Klubem Parlamentarnym AWS.

ad. 2. Kontynuacja rozmów z Rządem w sprawie poprawy sytuacji nauki i szkolnictwa wyższego.

W związku z przewidywanym wznowieniem rozmów z Rządem w sprawie poprawy sytuacji nauki i szkolnictwa wyższego, omawiano związane z tym zagadnienia merytoryczne i organizacyjne. Przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” Marian Krzaklewski na koordynatora tych rozmów, ze strony Związku, wyznaczył posła Kazimierza Janiaka. Na spotkaniu przedstawiciele KSN z postem K. Janiakiem zwrócili uwagę na konieczność renegotjacji prowadzonych rozmów. (Dotychczasowe robocze ustalenia nie są respektowane). Zwrócili się także o korektę projektu ustawy budżetu państwa na rok 2000, w odniesieniu do środków na wynagrodzenia w sferze nauki i szkolnictwa wyższego. Prezydium wyznaczyło osoby zobowiązane do przygotowania dokumentów na planowane rozmowy z Rządem.

ad 3. Sprawy interwencyjne.

Omawiano dwie sprawy interwencyjne.

Według informacji przekazanych przez Przewodniczącą Komisji Interwencji Edwarda Krauze sprawa 7 pracowników Akademii Medycznej we Wrocławiu, którzy byli zwolnieni z pracy, w dalszym ciągu daleka jest od w pełni satysfakcjonującego zakończenia. E. Krauze krótko przedstawił tło całej sprawy. Uważa, że KSN powinna podjąć stanowisko w tej sprawie, gdyż jest to problem całej nauki w Polsce. Prezydium zostało zapoznane z treścią pisma Przewodniczącego KBN A. Wiszniewskie-

go do Ministra Zdrowia F. Cegielskiej. Przewodniczący KSN poinformował, że w rozmowie telefonicznej Przewodniczący KZ AM Julian Jakubaszko stwierdził, że według Komisji Zakładowej sprawa jest zakończona i Komisja Zakładowa w najbliższych dniach prześle do KSN stanowisko, w którym wyraża podziękowanie za dotychczasowe działania Przewodniczącego Komisji Interwencji KSN.

Kolejną sprawę interwencyjną wniósł pod obrady Przewodniczący KSN. Komisja Zakładowa Politechniki Częstochowskiej zwróciła się do KSN o interwencję w sprawie usunięcia z posiedzenia Senatu osoby posiadającej ważny mandat. Przedstawiona dokumentacja wskazuje, że Rektor podejmując taką decyzję naruszył obowiązujące regulacje prawne. Sprawa ta jest już zaszłością, gdyż dotyczyła poprzedniej kadencji władz akademickich. Do dokładniejszego wyjaśnienia sprawy i ustalenia, co teraz w tej sprawie może uczynić KSN, został zobowiązany V-ce Przewodniczący KSN Wojciech Pillich.

ad 4. Sprawy bieżące.

Zostały zgłoszone i omówione następujące sprawy bieżące.

Zwrócono uwagę na niepełne przekazywanie transz dotacji do uczelni w bieżącym roku. Ministerstwo Finansów nie daje na czas wystarczających środków. Ta sytuacja przyczynia się w szczególności do nie wywiązywania się niektórych uczelni z obowiązku zgromadzenia do maja każdego roku 75% środków przewidzianych na Fundusz Socjalny. E. Krauze zaproponował, aby wprowadzić poprawkę do ustawy o szkolnictwie wyższym, zobowiązującą do przekazywania stosownej części dotacji w terminie do maja każdego roku. Wskazywano, że wskutek opóźnień w przekazywaniu środków, niektóre uczelnie mogły ponieść straty. Prezydium zwróciło się do K. Andrzejewskiej i W. Pillicha o przygotowanie w tej sprawie pism, które zostaną skierowane m. in. do Marszałka Sejmu i MEN.

Przedstawiciele Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA Pionier złożyli wizytę w Biurze KSN. Oferowali dla pracowników nauki ekskluzywny program w III filarze emerytalnym. Prezydium, z uwagi na brak w KSN osób, które mogłyby kompetentnie ocenić oferowane programy emerytalne postanowiło, że nie będzie popierać żadnych ofert.

Wstępnie omówiono pismo K. Andrzejewskiej w sprawie rzekomej umowy na wydanie opinii o projekcie ustawy o normalizacji i aktach wykonawczych do tej ustawy.

W związku z planowanym na maj lub czerwiec kolejnym seminarium amerykańsko-polskim ustalono, że do następnego posiedzenia członkowie Prezydium przygotowują propozycje tematów na seminarium.

W sprawie ulg na przejazdy PKP, KSN zwrócił się do Sekretariatu Nauki i Oświaty o wystąpienie do dyrekcji PKP z propozycją rozmów. Przewodniczący Sekretariatu Stefan Kubowicz skierował pismo do Dyrekcji PKP. Do tej pory brak jest rzeczowej odpowiedzi ze strony Dyrekcji PKP.

Informację opracowano na podstawie notatek Joanny Auleytnier-Kniecickiej.

**Posiedzenie Rady Krajowej Sekcji Nauki
w dniu 18 grudnia 1999 r.**

Szóste posiedzenie Rady KSN odbyło się w Warszawie w pomieszczeniach Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” Politechniki Warszawskiej. W posiedzeniu uczestniczyli także członkowie Komisji Rewizyjnej i goście, w tym członkowie Zespołu opracowującego KSN-owski projekt ustawy o szkolnictwie wyższym. Obrady prowadził Przewodniczący KSN Ja-

nusz Sobieszczański. Zrealizowano pięć nizej wymienionych punktów porządku dziennego:

1. Sprawy ustawy o szkolnictwie wyższym.

W głównym punkcie obrad dyskusja koncentrowała się nad propozycjami „Załącznika” na posiedzenie Rady, przygotowanego przez Przewodniczącego KSN J.Sobieszczańskiego – przedstawiającego alternatywnie (tzw. wersja lipcowa lub listopadowa) proponowane zapisy ustawy w projekcie KSN, dotyczące trzech kwestii: 1) odpłatność za studia w uczelniach publicznych, 2) Konferencji Rektorów, 3) długości okresu dostosowania do wymagań nowej ustawy w zakresie uzyskania uprawnień do nadawania stopni zawodowych i stopnia naukowego.

W aktywnej i wieloaspektowej dyskusji nad problemem odpłatności za studia uczestniczyli członkowie Rady oraz przewodniczący (J.Oleńdzki) i członkowie Zespołu, który opracował KSN-owski projekt ustawy o szkolnictwie wyższym. Głos zabrali (najczęściej kilkakrotnie): J.Sobieszczański, J.Oleńdzki, K.Zboiński, A.Grażulewicz, W.Pillich, R.Mosakowski, A.Klementowski, E.Mróż, K.Jezuita, J.Srebrny, K.Śmietala, E.Krauze, J.Kaczor.

Wersja „lipcowa” proponowała przejściową odpłatność za studia w uczelniach publicznych (poza limitem przyjęć na studia bezpłatne, określonym wielkością dotacji z budżetu państwa) i stopniowe dochodzenie do studiów bezpłatnych w okresie 10-letnim. Wersja „listopadowa” przewidywała trwałe utrzymanie odpłatności za studia od części studentów, w przypadku dopuszczenia przez Trybunał Konstytucyjny możliwości prowadzenia studiów odpłatnych w uczelniach publicznych. Członkowie Rady w głosowaniu opowiedzieli się za wersją „lipcową”. W poprzedzającej głosowanie dyskusji proponowano m.in. skrócenie okresu dochodzenia do studiów bezpłatnych w szkołach publicznych do 5 lat oraz ustalenie 2 kryteriów przyjęć na studia bezpłatne: w drodze konkursu i wg kryteriów materialnych.

W dyskusji nad kwestią ustawowego umocowania Konferencji Rektorów wypowiedzieli się: J.Sobieszczański, J.Srebrny, E.Mróż, W.Mitkowski, E. Krauze, A.Grażulewicz, R.Mosakowski, W.Pillich. W głosowaniu większość opowiedziała się za wersją „listopadową” – tzn. za nienadaniem Konferencji Rektorów statusu ustawowego, działaniem jej jako ciała nieformalnego.

W sprawie długości okresu przejściowego niezbędnego do uzyskiwania uprawnień (na nowych zasadach) do nadawania stopni kwalifikacji zawodowej i stopnia naukowego – wypowiedzieli się: A.Grażulewicz, J.Srebrny, W.Mitkowski, K.Zboiński, R.Mosakowski, J.Kaczor, E.Krauze, E.Mróż, W.Pillich. Głosowano 3 warianty długości okresu dostosowawczego: 1) 2 lata (wariant lipcowy), 2) 3 lata, 3) 5 lat (wariant listopadowy). Najwięcej członków Rady opowiedziało się za 5-letnim okresem przejściowym.

2. Stanowisko w sprawie sytuacji JBR.

Z uwagi na brak quorum rozpatrzenie i przyjęcie Stanowiska w sprawie sytuacji JBR przełożono na najbliższe posiedzenie Prezydium KSN.

3. Sprawy bieżące.

Po dyskusji z udziałem J.Sobieszczańskiego, J.Żuraka, B.Rudnika, E.Krauzego i J.Srebrnego – w związku z opóźnieniem w przekazywaniu uczelniom transz dotacji na działalność dydaktyczną i na fundusz pomocy materialnej dla studentów, a także na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych; co pogarsza sytuację finansową uczelni – zdecydowano o wyrażeniu protestu przez KSN w formie listu skierowanego do Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Finansów, Przewodniczących Sejmowych

Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży i Komisji Budżetu i Finansów oraz do Przewodniczącego Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”.

Na wniosek J.Kaczora zdecydowano o zajęciu się kwestią jawności wynagrodzeń w uczelniach i instytutach powierzając zaopiniowanie i pilotowanie tej kwestii K.Andrzejewskiej, Przewodniczącej Komisji Legislacyjnej KSN.

Zwrócono uwagę na potrzebę większego nacisku na władze uczelni ze strony Komisji Zakładowych „Solidarność” w przypadku szkół wyższych, z których nie nadeszły odpowiedzi na ankietę dotyczącą sytuacji finansowej i płacowej uczelni. Członkom Rady przekazano listę uczelni, które nie nadeszły odpowiedzi na ankietę. Zaapelowano, aby Członkowie Rady nawiązali kontakt z komisjami zakładowymi tych uczelni i pomogli im przekonać władze uczelni o celowości tych opracowań.

4. Wywiązywanie się KZ „S” z płacenia składek.

Wstępnej informacji o wywiązywaniu się organizacji członkowskich KSN z obowiązku płacenia składek – w ramach punktu wprowadzonego na posiedzeniu - udzieliła B.Jakubowska, Skarbnik KSN. Wskazała również na działania Skarbnika służące zwiększaniu ściągalności składek, m.in. w postaci 22 monitów do KZ „S” zalegających ze składkami. Ustalono, że na kolejne posiedzenie Rady zespół: R.Mosakowski (V-Przewodniczący KSN ds. wewnątrzorganizacyjnych), A.Klementowski (Sekretarz KSN) i B.Jakubowska (Skarbnik KSN) – przygotowują informację o aktualnym stanie przynależności do KSN i o regulowaniu składek członkowskich oraz propozycje działań KSN w tym zakresie.

5. Sprawy wniesione i wolne wnioski.

Omówiono uwarunkowania formalne umowy z Klubem Parlamentarnym AWS, dotyczącej wynagrodzenia za opracowanie projektu ustawy o szkolnictwie wyższym. W dyskusji uczestniczyli: J.Kaczor, E.Mróż, A.Grażulewicz, J.Sobieszczański, J.Srebrny, W.Mitkowski, J.Oleńdzki, E.Krauze. Rada upoważniła Zespół do podzielenia między jego członków przyznanej przez Klub AWS kwoty.

Rozpatrywano ponadto szereg licznych wniosków i informacji, a w tym: 1) sprawę wniesioną pismem Krystyny Andrzejewskiej - po przedstawieniu informacji przez Przewodniczącego KSN sprawę odłożono, ze względu na nieobecność K. Andrzejewskiej, 2) informację J.Srebrnego dotyczące prac nad nowelizacją ustawodawstwa płacowego, 3) informację E.Krauzego o sygnałach prasowych: o poglądach przedstawicieli rządu nt. JBR i polityki naukowej, zaprezentowanych na posiedzeniu Komitetu Ratowania Nauki Polskiej (9.11.1999 r.) oraz o konkretnych przypadkach karania przez władze uczelni osób ujawniających fałszerstwa naukowe („Granice absurdu” w „Forum Akademickim” nr 11/99), 4) podjęta przez B.Rudnika i J.Jackla kwestia sytuacji wyższych szkół artystycznych, w związku z projektowanym podporządkowaniem ich Ministrowi Edukacji Narodowej, w miejsce obecnego podporządkowania Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 5) kwestia kontynuacji rozmów z Rządem w sprawie sytuacji nauki i szkolnictwa wyższego, 6) wniesiona przez J.Kaczora sprawa negocjacji zniżek kolejowych, 7) sprawa algorytmu podziału pieniędzy między uczelniami (J.Żurak), 7) informacja J.Rudnika o projektowanej nowelizacji XI Działu Kodeksu Pracy.

W przerwie posiedzenia Rady odbyło się zebranie Prezydium, na którym zdecydowano o przyznaniu w grudniu dodatkowej gratyfikacji pieniężnej (w wysokości 300 zł) etatowym pracownikom Biura KSN.

Sekretarz Krajowej Sekcji Nauki
NSZZ „Solidarność”
/-/ Albin Klementowski

INFORMACJA
z posiedzenia Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży w sprawie
projektu ustawy o zmianie ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych

W dniu 2 grudnia 1999 roku odbyło się posiedzenie Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, na którym omawiano rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych, opracowany przez Komitet Badań Naukowych (druk sejmowy nr 1451) przedłożony Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 października 1999 r. wraz z uzupełnieniem stanowiącym autopoprawkę KBN.

Proponowane uzupełnienie dotyczy w szczególności:

- przekształcania jednostki badawczo-rozwojowej w instytut Polskiej Akademii Nauk lub włączenia takiej jednostki do państwowej szkoły wyższej albo instytutu Polskiej Akademii Nauk,
- nadawania instytutom naukowo-badawczym statusu państwowego instytutu badawczego,
- nadawania niektórym jednostkom organizacyjnym, prowadzącym badania naukowe lub prace rozwojowe (działającym w formie wyodrębnionej jednostki) statusu jednostki badawczo-rozwojowej.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych zreferował Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych: prof. Andrzej Wiszniewski. Stwierdził, że dokonanie zmian było niezbędne ze względu na konieczność dostosowania przepisów ustawy do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz w celu usprawnienia funkcjonowania jednostek badawczo-rozwojowych.

W dalszej części wypowiedzi przedstawił przewidywania związane z restrukturyzacją jednostek badawczo-rozwojowych:

- 10% zostanie zlikwidowanych,
- 15% połączonych,

- 48% przekształconych w małe i średnie przedsiębiorstwa,
- 5% powstaną holdingi,
- 22% będzie przekształconych w instytuty inżynierskie.

Na pytanie czy powstanie kompleksowa ustawa o nauce Przewodniczący KBN odpowiedział, że w żadnym kraju takiej ustawy nie ma i uważa, że aktualnie opracowania takiej ustawy nikt się nie podejmuje.

Minister M. Kozłowska poinformowała, że Sejm nie przegłosował w ustawie o podatku dochodowym zwolnień dla spółek w zakresie działalności naukowej na okres 3 lat.

W trakcie krótkiej dyskusji padło wiele zarzutów głównie ze strony posłów SLD. Dotyczyły one głównie braku projektów przepisów wykonawczych do ustawy oraz nieuwzględnienia propozycji zapisów zgłaszanych przez środowisko.

Poseł Kazimierz Sas poinformował, że klub SLD zlecił wykonanie opinii prawnej projektu ustawy.

Posłanka Krystyna Łybacka zaproponowała aby postawić wniosek o przeprowadzenie dyskusji na temat stanu nauki polskiej na Plenarnym Posiedzeniu Sejmu. Wniosek poparła posłanka Ewa Trela z AWS.

Na zakończenie posiedzenia Przewodnicząca Komisji Grażyna Staniszevska zaproponowała powołanie podkomisji do prac nad ustawą o jednostkach badawczo-rozwojowych w składzie po jednym pośle z każdego Klubu. W skład podkomisji zostali wybrani posłowie: Andrzej Smirnow – przewodniczący (AWS), Jerzy Godzik – (UW), Aleksander Łuczak (PSL) i Kazimierz Sas (SLD).

Informację sporządził
Jerzy Dudek

INFORMACJA O BUDŻECIE PAŃSTWA NA 2000 ROK

Informację tę opracowujemy w pierwszych dniach stycznia. Nie ma więc jeszcze decyzji Senatu RP, a tym bardziej podpisu Prezydenta. Jednak przebieg debaty parlamentarnej, w komisjach sejmowych i podczas obrad plenarnych, wskazuje, że przedłożony przez Rząd projekt budżetu państwa na rok 2000 zostanie przyjęty bez istotniejszych zmian. Co prawda w wyniku weta Prezydenta została częściowo zmieniona ustawa dotycząca podatków. Nie posiadamy rzetelnej informacji o skutkach finansowych tej zmiany. Przypuszczam, że spowoduje ona per saldo pewien wzrost środków po stronie przychodów, a więc realizacja założonego budżetu będzie łatwiejsza.

Podstawowe informacje o budżecie państwa w 1999 r. i o projekcie budżetu państwa na 2000 r.

	1999 r.	2000 r.
PKB w mld zł	609,0	676,7
Realny wzrost PKB, w %	4,0	5,2
Średnioroczny wzrost cen i usług konsumpcyjnych, w %	8,5	5,7
Dochody BP wg ustawy budżetowej, w mln zł	129 287,8	
Przewidywane wykonanie dochodów BP, w mln zł, dynamika nominalna, % dynamika realna, % odsetek PKB, %	126 485,3 99,9 93,6 20,8	141 440,6 111,8 105,8 20,9
Wydatki BP wg ustawy budżetowej, w mln zł.	142 099,8	
Przewidywane wykonanie wydatków BP, w mln zł, dynamika nominalna, % dynamika realna, % % PKB	139 297,3 23,3	154 140,6 108,5 102,6 22,8
Deficyt w mln zł, % PKB	12 812,0 2,1	12 700,0 1,9

Wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej

1. Wynagrodzenia pracowników cywilnych państwowej sfery budżetowej (bez osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, członków korpusu służby cywilnej, etatowych członków samorządowych kolegiów odwoławczych, sądowych kuratorów zawodowych, komorników sądowych, sędziów i prokuratorów, asesorów i aplikantów sądowych i prokuratorskich, funkcjonariuszy służby celnej oraz żołnierzy i funkcjonariuszy) wzrosną w porównaniu z rokiem 1999 nominalnie o 6,7% i realnie o 1%.
2. Przyjęto dla pracowników cywilnych wszystkich działów równy wzrost wynagrodzeń.
3. Przewiduje się jedną podwyżkę wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej od 1 stycznia 2000 r.

Około czterech lat temu NSZZ „Solidarność” zwróciła uwagę na pogłębiające się rozwarstwienie pomiędzy poziomem wynagrodzeń cywilnej sfery budżetowej i w sektorze przedsiębiorstw, na niekorzyść budżetówki. W Komisji Trójstronnej powołano nawet specjalny zespół, który miał przeanalizować tę sytuację i przedstawić propozycje zmierzające do stosownego zwiększenia wzrostu płac pracowników cywilnej sfery budżetowej. Podwyżka płac dla sfery budżetowej, zaplanowana przez Rząd na rok 2000, oznacza że będzie to rok pogłębiającego się rozwarstwienia płac.

W tablicach poniżej zamieszczonych podajemy informacje o projekcie budżetu państwa na rok 2000 w działach: „nauka” i „szkolnictwo wyższe” oraz przewidywane wykonanie budżetu państwa w tych działach w 1999r.

Projekt budżetu państwa na rok 2000 w dziale „nauka”

	1999 r.	2000 r.	Nominalny wzrost nakładów, w %%
Wydatki ogółem, w tys. zł	2 742 979	3 050 506	111,2
odsetek PKB, w %	0,437	0,451	
Integracja z Unią Europejską	168	700	416,7
Działalność statutowa oraz badania własne szkół wyższych, w tym wydatki inwestycyjne	1 916 831	2 241 187	116,9
Projekty badawcze	301 945	436 080	
Prace badawczo – rozwojowe (projekty celowe)	449 695	429 562	95,5
Współpraca naukowa i naukowo-techniczna z zagranicą	290 000	295 700	102,0
Działalność ogólnotechniczna i wspomagająca	9 743	10 366	106,4
Pozostała działalność	76 527	72 956	95,3
	15	35	233,3

Projekt budżetu państwa na rok 2000 w dziale „szkolnictwo wyższe”

	1999 r	2000 r	Nominalny wzrost nakładów, w %%
Wydatki ogółem, w tys. zł	5 066 124	5 531 034	109,2
odsetek PKB, w %	0,83	0,82	
1. Dotacje dla szkół wyższych, w tys. zł	4 529 724	4 945 324	109,2
Wynagrodzenia z pochodnymi, w tys. zł	3 228 761	3 467 617	107,4
Stypendia studenckie, w tys. zł	431 924	470 531	108,9
Wydatki rzeczowe, w tys. zł	706 324	831 251	117,7
ZFŚS, w tys. zł	162 898	175 929	108,0
2. Wydatki inwestycyjne, w tys. zł	337 895	386 448	114,4

Rezerwa celowa na podwyżki wynagrodzeń w 2000 roku, wraz z pochodnymi, wynosi 149 163 tys. zł. Według wstępnych szacunków KSN oznacza to przeciętną miesięczną podwyżkę netto około 50 - 60 zł.

Przewidywane przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w 2000 roku, w szkolnictwie wyższym, wg informacji MEN, ma wynosić 1 880 zł. (Informacja o projekcie budżetu państwa na rok 2000. MEN. Warszawa - październik 1999 r., str. 20.)

Liczba studentów w uczelniach publicznych (łącznie z KUL i PAT)

	1999 r.	2000 r.	Dynamika zmian, w %%
Liczba studentów ogółem	1 043 525	1 109 048	106,3
Liczba studentów na studiach dziennych	565 471	606 443	107,2

Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki
NSZZ „Solidarność”

/-/ Janusz Sobieszkański

Ostatnie w tej kadencji Rady Głównej posiedzenia: 39. Prezydium i 28. Plenarne odbyły się w dniach 24 i 25 listopada 1999 r. Podjęto uchwały dotyczące 28 spraw wniesionych przez Komisję Rozwoju i Organizacji (opinie o wnioskach o utworzenie nowych szkół niepublicznych, o rozszerzenia uprawnień szkół już działających, a także wnioski dotyczące pewnych zmian organizacyjnych oraz zażalenia dotyczące wcześniejszych opinii Rady; jedno z tych zażeń Rada uznała za zasadne) oraz 17 spraw przedstawionych przez Komisję Spraw Kadrowych (opinie o wnioskach o udzielenie uprawnień do nadawania stopni naukowych: 12 zaopiniowano pozytywnie, 5 negatywnie). Uchwalono „minima programowe” dla kierunków: *prawo kanoniczne, dziennikarstwo i komunikacja społeczna, stosunki międzynarodowe, inżynieria środowiska*. Wysłuchano sprawozdań z udziału przedstawicieli Rady w posiedzeniach ważnych gremiów. W szczególności dr Anna Jankowska omówiła prace legislacyjne nad ustawą o obowiązkowych wpłatach na rzecz PRFON (udział przedstawiciela Rady w dyskusjach na temat był niezwykle ważny a głos okazał się skuteczny w czasie prac komisji sejmowych).

W posiedzeniu prezydium wziął udział Prof. Mirosław Handke, Minister edukacji Narodowej, który przedstawił krótko obecny stan prac nad projektem ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Odbywają się spotkania zespołu Ministerstwa przygotowującego ostateczny tekst ustawy, z przedstawicielami KRASP; w spotkaniach tych – na wniosek Prezydium Rady – biorą też udział dwaj przedstawiciele Rady, jej wiceprzewodniczący, profesorowie: Andrzej Morawiecki i Edmund Wittbrodt. Minister przedstawił też Prezydium Rady pewne sugestie dotyczące ewentualnych nowych rozwiązań prawnych, dotyczących w szczególności nader intensywnie ostatnio dyskutowanego problemu usytuowania Rady Głównej w systemie szkolnictwa wyższego. Ze względu na bardzo roboczy i ogólny charakter tych sugestii nie można ich tutaj szczegółowo omawiać.

Prezydium poświęciło dużo czasu na omówienie i dokładne przedyskutowanie projektu stanowiska Rady w sprawie podstawowych problemów ustroju szkolnictwa wyższego w Polsce. Uzgodniony projekt został przedstawiony Radzie i przyjęty na posiedzeniu plenarnym w dniu 25 listopada. Nie ma tu miejsca na omówienie tego, obszernego (liczącego ponad 7 stron) dokumentu. Pozwolę sobie wyrazić przekonanie, że powinien on zostać możliwie szeroko udostępniony przez środki masowego przekazu. Informacje na temat jego treści ograniczę do kilku jedynie uwag. Przede wszystkim należy zacytować ważny fragment paragrafu pierwszego (zarysowującego ogólne tło): *Rada Główna Szkolnictwa Wyższego wyraża przekonanie, że powszechny i równy dostęp do wykształcenia powinien być celem i osią, wokół której organizuje się system edukacyjny w Polsce. Projekty ustroju prawnego szkolnictwa wyższego należy zatem oceniać z perspektywy stopnia realizacji tych ważnych gwarancji konstytucyjnych*. W sprawie kosztów kształcenia rada przypomina najpierw, że *zadeklarowanie obowiązku szkolnego do 18 roku życia przesądza sprawę budżetowego finansowania szkół wchodzących w skład*

systemu oświaty, natomiast kształcenie w szkołach wyższych dotyczy osób dorosłych, a więc zdolnych do podejmowania odpowiedzialności za swoją przyszłość i nie jest obowiązkowe. Objęcie szkół wyższych konstytucyjnym zapisem o bezpłatności nauki w szkołach publicznych nie było zatem konieczne.... Szanse uzyskania finansowania budżetowego zgodnego z rzeczywistymi kosztami kształcenia wyższego (szeroko dostępnego), wydają się równie mało realne jak ewentualna zmiana Art. 70 Konstytucji. Zatem ustawa powinna neutralizować negatywne skutki obu tych ograniczeń. Sytuacja kadrowa i materialna szkolnictwa wyższego i duże zróżnicowanie poziomów zamożności i warunków życiowych potencjalnych studentów skłaniają do przekonania, iż niestacjonarne formy studiów okażą się względnie trwałe. Rada stwierdza tu jednak stanowczo: *Wszystkie formy studiowania powinny być jednak równoważące, gdyż prowadzą do takiego samego dyplomu (...)*. trzeba przy tym pamiętać o ograniczeniach wykluczających pewne kierunki i specjalności z kształcenia w trybie zaocznym. Rada odnosi się dalej do możliwości wprowadzenia „zamówień edukacyjnych finansowanych z budżetu państwa” i zasad ich lokowania w uczelniach publicznych, co oznaczać będzie oferowanie przez te uczelnie także miejsc na studiach finansowanych przez inne niż budżet źródła, w szczególności przez samych studentów. Obszernym cytatem zakończę omawianie tej sprawy. *Program, wymagania i organizacja kształcenia oferowanego przez szkołę wyższą winny zależeć od rodzaju dyplomu (...), a nie od formy płatności. Liczba miejsc na prowadzonych przez uczelnię kierunkach i rodzajach studiów powinna zależeć od jej możliwości kadrowych i materialnych oraz liczby chętnych. O prawie do korzystania z miejsc finansowanych z budżetu państwa (na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych) powinny decydować terminowość i osiągnięty wynik studiowania. Prawo do studiowania bez wnoszenia opłat stałoby się w ten sposób rodzajem „stypendium za wyniki w nauce” dla studentów oraz, nastawioną na możliwie wysoką rentowność, inwestycją środków publicznych*. Rada odniosła się też m.in. do sprawy formalnego jej usytuowania w systemie szkolnictwa wyższego i do projektu utworzenia Akademickiej Komisji Akredytacyjnej.

Równocześnie ze wspomnianym wyżej stanowiskiem podjęto uchwałę w sprawie udostępnionego radzie roboczego projektu ustawy (o pracach nad którym mówił Minister) zgłaszając szereg uwag i wnosząc o wprowadzenie dwudziestu kilku poprawek.

Przed posiedzeniem plenarnym w dniu 25 listopada z członkami Rady spotkał się prof. Mirosław Handke, Minister edukacji Narodowej, który wyraził Radzie uznanie za trzyletnią pracę i podziękował za dobrą współpracę. Za tą naprawdę dobrą współpracę i za uznanie naszych działań podziękowałem w imieniu Rady, dziękując też wszystkim członkom Rady za miniony 3-letni okres. Pozwalam sobie szczerze podziękować w tym miejscu wszystkim Osobom i Gremiom, z którymi dane nam było współpracować w mijającej kadencji Rady. Czytelnikom *Notatek* dziękuję za zainteresowanie i cierpliwość (jeśli ją mieli przy czytaniu).

Przewodniczący RG
/-/ Prof. dr hab. Andrzej Pelczar
Kraków, 27 listopada 1999 r.

INFORMACJA
O UKONSTYTUOWANIU SIĘ RADY GŁÓWNEJ SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
VII KADENCJI NA LATA 1999 - 2002

Na I posiedzeniu plenarnym w dniu 2 grudnia 1999 r. ukonstytuowała się Rada Główna (RG) VII kadencji.

PREZYDIUM RG (PRG)

- Przewodniczący RG: - prof. dr hab. Andrzej Pelczar (UJ)
- Wiceprzewodniczący: - prof. dr hab. Andrzej Dubas (AR Poznań)
- prof. dr inż. Andrzej Gomuliński (PW)
- prof. dr inż. Andrzej Hałas (PW)
- prof. dr hab. Andrzej Jamiołkowski (UMK)
- prof. dr hab. Maksymilian Pazdan (UŚI.)
- Członkowie Prezydium RG: - dr Maria Baster - Grząślewicz (AP w Krakowie)
- prof. dr hab. Jerzy Błazejowski (UGd.)
- prof. dr hab. Bogdan Fechner (UAM w Poznaniu)
- prof. dr hab. Bolesław Ginter (UJ)
- prof. dr hab. Jan Pawlaczyk (A. Med. w Poznaniu)
- ks. prof. dr hab. Ryszard Rubinkiewicz (KUL w Lublinie)
- stud. Wojciech Olejniczak (SGGW w Warszawie)

XXX

PRZEWODNICZĄCY I WICEPRZEWODNICZĄCY SEKCJI RG

- Sekcja Uczelni Ekonomicznych: (SE RG) prof. dr hab. Eugeniusz Rychlewski (WSH i F M w Warszawie)
prof. dr hab. Marek Capiński (WSB - NLU w Nowym Sączu)
- Sekcja Uczelni Artystycznych: (SA RG) prof. Henryk Kuźniak (PWSF, Tv i T w Łodzi)
- Sekcja Uczelni Pedagogicznych: (SP RG) prof. dr hab. Jerzy Kreiner (AP w Krakowie)
prof. dr hab. Jerzy Kurcz (PWSZZ w Nowym Sączu)
- Sekcja Uczelni Medycznych: (SM RG) prof. Jan Pawlaczyk (A. Med. w Poznaniu)
prof. dr hab. Paweł Lampe (ŚI. AM w Katowicach)
- Sekcja Uczelni Technicznych: (ST RG) prof. dr hab. inż. Wojciech Mitkowski (AGH w Krakowie)
- Sekcja Uniwersytetów: (SU RG) prof. dr hab. Jerzy Błazejowski (U. Gd.)
prof. dr hab. Bogdan Lesyng (UW)
- Sekcja Uczelni Rolniczych: (SR RG) prof. dr hab. Andrzej Dubas (AR w Poznaniu)
- Sekcja Uczelni Wychowania Fizycznego: (SF RG) prof. Zdzisława Wyżnikiewicz - Kopp (AWF w Gdańsku)

XXX

PRZEWODNICZĄCY I WICEPRZEWODNICZĄCY KOMISJI RG

- Komisja Badań Naukowych: (KB RG) prof. dr hab. Bogdan Fechner (UAM w Poznaniu)
prof. dr hab. Józef Musielok (U. Opolski)
- Komisja do Spraw Kadrowych: (KK RG) prof. dr hab. Bolesław Ginter (UJ)
prof. dr hab. Jerzy Kreiner (AP w Krakowie)
- Komisja Ekonomiczna: (KE RG) prof. dr hab. Andrzej Jamiołkowski (UMK w Toruniu)
- Komisja Dydaktyki i Spraw Studenckich: (KD RG) dr Maria Baster - Grząślewicz (AP w Krakowie)
dr Tomasz Kozłowski (UMK w Toruniu)
- Komisja Rozwoju i Organizacji: (KR RG) prof. dr inż. Andrzej Hałas
prof. dr hab. Kazimierz Kosiniak - Kamysz (AR w Krakowie)
prof. dr hab. inż. Ryszard Parkitny (Pol. Częstochowska)

XXX

- Przewodniczący Zespołu ds. Prawa o Szkolnictwie Wyższym: - prof. dr hab. Maksymilian Pazdan (U. ŚI.)
- Przewodniczący Zespołu ds. Jakości Kształcenia: - prof. dr hab. Andrzej Dubas (AR w Poznaniu)
- Przewodniczący Zespołu ds. Współpracy z Zagranicą: - prof. dr hab. Jerzy Błazejowski (U Gd.)

**KOMUNIKAT KOMISJI WYBORCZEJ
O WYNIKACH PIERWSZEGO ETAPU WYBORÓW
DO ZESPOŁÓW KOMISJI KOMITETU BADAŃ NAUKOWYCH CZWARTEJ KADENCJI**
Warszawa, dnia 14 stycznia 2000 roku

Zespoły komisji Komitetu Badań Naukowych obecnej, trzeciej kadencji Komitetu ukonstytuowały się 20 maja 1997 roku na podstawie ustawy z 12 stycznia 1991 roku o utworzeniu KBN. Trzyletnia kadencja członków tych zespołów zakończy się 19 maja bieżącego roku.

Wybory do zespołów komisji KBN czwartej kadencji odbywają się w dwóch etapach drogą korespondencyjną. W pierwszym, zakończonym właśnie etapie, środowisko naukowe zgłaszało kandydatów. W drugim etapie spośród kandydatów, którzy uzyskali największe liczby zgłoszeń zostaną wybrani członkowie zespołów.

Karty zgłoszeń kandydatów wysłano do ponad 55 tys. osób mających czynne prawo wyborcze. Wypełnione karty odeślano 25 677osób. Poniżej są podane wyniki pierwszego etapu wyborów.

<p>Zespół H-1 Nauk Humanistycznych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jerzy Brzeziński 2. Tadeusz Gadacz 3. Stanisław Gajda 4. Jerzy Ginalski 5. Tomasz Jasiński 6. Piotr Jaskółka 7. Zbigniew Kwieciński 8. Wojciech Kurpiak 9. Witold Nawrocki 10. Remigiusz Popowski 11. Andrzej Rakowski 12. Jerzy Strzelczyk 13. Zygmunt Szweykowski 14. Mieczysław Tomaszewski 15. Tomasz Węclawski 	<p>Zespół P-4 Nauk Biologicznych, Nauk o Ziemi i Ochrony Środowiska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Roman Andrzejewski 2. Eliza Dąbrowska-Prot 3. Jerzy Długoński 4. Czesław Druet 5. Jerzy Fedorowski 6. Aleksander Guterch 7. Jacek Jania 8. Krzysztof Jażdżewski 9. Andrzej Kostrzewski 10. Ewa Symonides 11. Andrzej Tarkowski 12. January Weiner 13. Grzegorz Węgrzyn 14. Waldemar Żukowski 15. Maciej Żylicz 	<p>Zespół T-7 Mechaniki, Budownictwa i Archi- tektury</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lesław Brunarski 2. Czesław Cempel 3. Eugeniusz Dembicki 4. Janusz Kawecki 5. Jan Koch 6. Andrzej Kohnke 7. Waclaw Kollek 8. Andrzej Koziarski 9. Józef Nizioł 10. Wojciech Nowacki 11. Bogdan Skalmierski 12. Józef Szala 13. Gwindaon Szefer 14. Zbigniew Wesołowski 15. Jerzy Wróbel 16. Wiesław Zwierzycki 	<p>Zespół T-10 Elektrotechniki, Energe- tyki i Metrologii</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jerzy Barzykowski 2. Zbigniew Bilicki 3. Tadeusz Chmielniak 4. Stefan Chwaszczewski 5. Roman Domański 6. Zdzisław Kabza 7. Marian Kaźmierski 8. Edward Kostowski 9. Jan Krysiński 10. Tadeusz Łobos 11. Jacek Malko 12. Maciej Pawlik 13. Ryszard Sikora 14. Tadeusz Sobczyk 15. Zbigniew Szczerba
<p>Zespół H-2 Nauk Społecznych, Ekonomicznych i Prawnych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ryszard Borowiecki 2. Mariusz Bratnicki 3. Czesław Domański 4. Jerzy Dudziński 5. Krzysztof Jajuga 6. Janina Józwiak 7. Zofia Kędzior 8. Leszek Kubicki 9. Ryszard Lubniewski 10. Eugeniusz Nowak 11. Kazimierz Przybysz 12. Czesław Sikorski 13. Włodzimierz Siwiński 14. Mirosław Szreder 15. Urszula Wich 	<p>Zespół P-5 Nauk Medycznych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eugeniusz Butruk 2. Zbigniew Drozdowski 3. Antoni Gabryelewicz 4. Jerzy Grossman 5. Jerzy Jankowski 6. Marcin Kamiński 7. Józef Małolepszy 8. Tadeusz Mazurczak 9. Marek Pawlikowski 10. Tadeusz Popiela 11. Czesław Radzikowski 12. Tadeusz Tołłoczko 13. Tomasz Trojanowski 14. Alfred Zejc 15. krzysztof Zieliński 	<p>Zespół T-8 Inżynierii Materiałowej i Technologii Materiałowych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tadeusz Bold 2. Tadeusz Burakowski 3. Leszek Dobrzański 4. Zenon Fołtynowicz 5. Marek Hetmańczyk 6. Zdzisław Jasiński 7. Leopold Jeziorski 8. Krzysztof Kurzydłowski 9. Witold Missol 10. Robert Sikora 11. Stanisław Stupek 12. Leszek Stoch 13. Ludomir Ślusarski 14. Andrzej Włochowicz 15. Władysław Włosiński 	<p>Zespół T-11 Elektroniki, Automatyki i Roboty- ki, Informatyki i Telekomunikacji</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Romuald Będziński 2. Leon Bobrowski 3. Zdzisław Bubnicki 4. Anatol Gosiewski 5. Włodzimierz Janke 6. Zdzisław Jankiewicz 7. Andrzej Kobus 8. Juliusz Kulikowski 9. Andrzej Materka 10. Stanisław Nowak 11. Andrzej Świerniak 12. Andrzej Wall 13. Krzysztof Wesołowski 14. Jan Węglarz 15. Jan Zabrodzki 16. Krzysztof Zieliński
<p>Zespół P-3 Nauk Matematycznych, Fizycznych i Astronomii</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Andrzej Białynicki-Birula 2. Stanisław Janeczko 3. Jacek Kretowski 4. Karol Krop 5. Janusz Mika 6. Bogusław Mróz 7. Wiesław Pleśniak 8. Jakub Rembieliński 9. Daniel Simson 10. Kazimierz Stępień 11. Łukasz Turski 12. Kacper Zalewski 	<p>Zespół P-6 Nauk Rolniczych i Leśnych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Włodzimierz Bednarski 2. Stanisław Bielecki 3. Marian Budzyński 4. Andrzej Filistowicz 5. Jan Gawęcki 6. Zofia Jasińska 7. Jan Kuś 8. Zygmunt Litwińczuk 9. Stefan Małolepszy 10. Jan Nawrot 11. Zygmunt Pejsak 12. Marian Różycki 13. Henryk Skąpski 14. Bugusław Szot 15. Roman Urban 	<p>Zespół T-9 Chemii, Technologii Chemicznej oraz Inżynierii Proce- sowej i Ochrony Środowiska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Osman Achmatowicz 2. Bronisław Buczek 3. Zbigniew Galus 4. Henryk Górecki 5. Henryk Koroniak 6. Zdzisław Małecki 7. Tadeusz Paryczak 9. Stanisław Płaza 9. Zbigniew Siwoń 10. Henryk Słota 11. Piotr Sobota 12. Henryk Struszczyk 13. Jerzy Wasilewski 14. Stanisław Wroński 15. Jerzy Zwoździak 	<p>Zespół T-12 Górnictwa, Geodezji i Transportu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Andrzej Balcerski 2. Józef Jarosiński 3. Zdzisław Kłęczek 4. Maciej Krzyżanowski 5. Sylwester Markusik 6. Jerzy Maryniak 7. Maciej Mazurkiewicz 8. Jerzy Merkis 9. Bogdan Ney 10. Marek Orkisz 11. Józef Sanecki 12. Zbigniew Smalko 13. Cezary Szczepaniak 14. Andrzej Szczepański 15. Piotr Wolański

Wspomaganie inicjatyw zmierzających do odtworzenia kadry badawczej PAN oraz wykorzystanie potencjału badawczego PAN dla celów edukacyjnych

Podczas posiedzenia 8 grudnia 1999 r. Komitet Społeczny RM między innymi zapoznał się z informacją na temat „Wspomaganie inicjatyw zmierzających do odtworzenia kadry badawczej PAN oraz wykorzystanie potencjału badawczego PAN dla celów edukacyjnych”, przygotowaną przez Polską Akademię Nauk. KSRM zalecił autorom informacji uzupełnienie materiału w odpowiednie wnioski, a następnie uzgodnienie ostatecznego kształtu z Komitetem Badań Naukowych i Ministerstwem Edukacji Narodowej. Tak przygotowany dokument mógłby zostać wniesiony pod obrady Rady Ministrów.

Dane statystyczne wskazują na niekorzystne dla nauki polskiej zjawisko starzenia się kadry naukowej, co dotyczy zresztą nie tylko pracowników Polskiej Akademii Nauk. Występuje też coraz większa luka pokoleniowa, np. średnia wieku profesorów zbliża się do 60 lat, docentów 50-55 lat, a średni wiek adiunktów osiąga granicę prawie 40 lat.

Przyczyny tego stanu rzeczy są ogólnie znane. Główną jest trudność w pozyskiwaniu do pracy naukowej absolwentów wyższych uczelni, którzy swą karierę zawodową chcieliby związać z pracą w placówkach naukowych PAN. Oferowane młodym pracownikom naukowym płace nie są żadnym argumentem dla ludzi wchodzących w życie. Płace asystentów w placówkach PAN kształtowały się w 1998 r. na poziomie 850-1100 zł. Kolejnym argumentem przemawiającym przeciwko zatrudnianiu młodych naukowców są informacje o zarobkach ich starszych kolegów pracujących już wiele lat naukowo i mających za sobą spory dorobek naukowy. Porównanie z płacami osiąganymi w innych działach gospodarki, w tym w przedsiębiorstwach prywatnych i zagranicznych stanowi wystarczający argument przemawiający za rezygnacją z pracy naukowej.

Polska Akademia Nauk uważa, że zapewnienie prawidłowych mechanizmów służących rozwojowi kadry naukowej powinno odbywać się poprzez studia doktoranckie i właściwy system ich finansowania. Do tej pory studia te są finansowane z budżetu przeznaczonego na działalność statutową placówki i ich uruchamianie uszczupla w znaczny sposób płace etatowych pracowników PAN. Należy więc zmienić system finansowania studiów doktoranckich, np. poprzez przyjęcie takich zasad, jakie stosowane są w resorcie edukacji narodowej. Istotny jest też rozwój systemu stypendiów i staży (krajowych i zagranicznych), które powinny być instrumentami

przyciągającymi ambitnych młodych ludzi do pracy naukowej.

Przeznaczone na naukę środki finansowe wynoszą 0,5 proc. produktu krajowego brutto, co praktycznie wyklucza prowadzenie racjonalnej polityki naukowej oraz uniemożliwia rozwój kadry naukowej. Taka sytuacja nie wpływa obecnie, a biorąc pod uwagę zapisy budżetowe w części przeznaczonej na naukę, nie wpłynie również w przyszłości na poprawę potencjału intelektualnego i naukowego społeczeństwa.

Co prawda, niewielkie symptomy poprawy są już widoczne, na co wskazuje choćby minimalny wzrost liczby młodych pracowników naukowych zatrudnionych w PAN oraz większa w ostatnich latach liczba osób podejmujących studia doktoranckie, niemniej stan kadry naukowej wymaga odmłodzenia.

Przedłożona informacja o inicjatywach mających na celu działania służące odtworzeniu kadry badawczej PAN oraz zapewnienia jej możliwości dalszego rozwoju dotyczy w zasadzie stworzenia odpowiednich warunków finansowych.

W celu wykorzystania kadry naukowej dla celów edukacyjnych podejmuje się następujące przedsięwzięcia:

- kształcenie studentów w niepaństwowych szkołach wyższych oraz specjalistycznych studiach podyplomowych, zorganizowanych przy placówkach naukowych PAN - 3300 słuchaczy,
- kształcenie i przygotowanie kadry naukowej w PAN - w 1998 r. 66 osób uzyskało stopień doktora habilitowanego, 188 doktora,
- pracę dydaktyczną w szkołach wyższych, prowadzona indywidualnie przez pracowników PAN, bądź na podstawie umów między placówkami PAN i uczelniami,
- inne formy działalności edukacyjnej - opieka nad studentami, prowadzenie prac magisterskich itp.,
- promowanie kadr naukowych poprzez konkursy na stypendia, staże krajowe i zagraniczne.

Opracowano na podstawie komunikatu prasowego 19/12/99 Centrum Informacyjnego Rządu. Ostatnia modyfikacja: 10 grudnia 1999 roku.

Romuald Kotowski

STANOWISKO

**Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
z dnia 6 stycznia 2000 roku****w sprawie wniosku 74 posłów AWS o odwołanie Pana Emila Wąsacza ze
stanowiska Ministra Skarbu RP**

Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu przedkłada następujące stanowisko dotyczące powołanego wniosku 74 Posłów AWS. „**Polityka, to roztropna troska o dobro wspólne**”, jesteśmy głęboko przekonani, że ta definicja jest treścią i celem działania grupy 74 Posłów AWS, autorów wniosku dotyczącego odwołania Pana Emila Wąsacza Ministra Skarbu.

Posłowie wnioskodawcy zarzucają Panu Ministrowi Skarbu m. in.

- **brak spójnej koncepcji prywatyzacji majątku skarbu państwa, fragmentaryczną prywatyzację,**
- **niedzielenie wyjaśnień w sprawie sprzedaży Domów Towarowych Centrum,**
- **prywatyzację sektora cukrowniczego bez uwzględnienia interesów polskich rolników,**
- **„haniebny proceder prywatyzacji mieszkań zakładowych”,**
- **nadmierny udział obcego kapitału w bankach polskich,**
- **brak współpracy z komisjami sejmowymi, szczególnie z Komisją Skarbu Państwa, Uwłaszczenia i Prywatyzacji,**
- **lekceważący stosunek do prac Sejmu.**

Komisja Zakładowa wyrażała już wcześniej swoje zastrzeżenia do polityki prywatyzacyjnej Rządu RP, z której uzyskane pieniądze są przeznaczane na wyrównanie deficytu budżetowego i uzupełnianie bieżących wydatków z budżetu, bez uwzględnienia perspektywicznych inwestycji. Sprawa prywatyzacji Domów Towarowych Centrum, była przykładem ewidentnych błędów w procesie prywatyzacji i związanych z tym strat dla Skarbu Państwa. Posłowie AWS milczeli, nie reagowali na zaistniałą sytuację. Fakt ten jak i szereg innych - np. sposób załatwienia problemów Stoczni Gdańskiej i Tormięsu wstrząsał opinią społeczną, która oczekiwała sumiennej realizacji programu wyborczego AWS w zakresie spraw uwłaszczenia i prywatyzacji majątku narodowego. Członkowie oraz sympatycy NSZZ „Solidarność” oraz AWS boleśnie odczuwają nie tylko metody prywatyzacji ale i pokrętne tłumaczenie przyczyn odejścia od realizacji programu uwłaszczenia i

prywatyzacji. Z przykrością stwierdzamy, że wielu decyzji i zamiarów rozwiązania w/w kwestii w ogóle się nie uzasadnia.

Z ubolewaniem przyjęliśmy fakt co do koncepcji i sposobu prywatyzacji sektora cukrowniczego, polegającego na wyprzedazy obcemu kapitałowi także tej gałęzi przemysłu, nie uwzględniającego interesów polskich rolników i pracowników cukrowni. Tymczasem sposób rozwiązania tego problemu wskazał **Sejm RP** podejmując **uchwałę w sprawie utworzenia koncernu „POLSKI CUKIER S.A.”**

Uważamy, że poważnym zagrożeniem dla suwerenności polskiej gospodarki, jest fakt, że 70% własności bankowej jest w rękach inwestorów zagranicznych.

Zupełnie niezrozumiałą jest brak współpracy Ministra Skarbu Pana Emila Wąsacza z Komisjami Sejmowymi - z Komisją Skarbu Państwa, Uwłaszczenia i Prywatyzacji oraz lekceważący stosunek do prac izby ustawodawczej. Taki stan rzeczy uważamy za niedopuszczalny.

W świetle powyższych wyjaśnień, pamiętając wiele krytycznych wypowiedzi członków Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” oraz Posłów AWS o niewłaściwych koncepcjach i metodach prywatyzacji polskiej gospodarki niezgodnych z Polską Racją Stanu - Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – **oczekuje zajęcia przez Komisję Krajową stanowiska, które poprze w całości wniosek 74 Posłów AWS w sprawie odwołania ze stanowiska Ministra Skarbu Pana Emila Wąsacza.**

Ponadto domagamy się:

- **dopilnowania przez Komisję Krajową NSZZ „Solidarność” realizacji programu wyborczego AWS w zakresie spraw objętych naszym stanowiskiem,**
- **poinformowania członków NSZZ „Solidarność” i społeczeństwa polskiego o stanowisku Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” w sprawie wniosku 74 Posłów AWS.**

W imieniu Komisji Zakładowej

Przewodnicząca Komisji Zakładowej
NSZZ „Solidarność” UAM
/-/ Krystyna Andrzejewska

Maria Małgosiewicz
NAUKA W UNII

Będziemy przecierać drogę do Unii innym dziedzinom życia społecznego. Jest to powód do wielkiej dumy, ale też nie lada wyzwanie - powiedział prof. Andrzej Wiszniewski, minister nauki i przewodniczący KBN, składając na ręce komisarza Philippe'a Busquina podziękowanie za „wielką życzliwość, z jaką sprawa polskiego przystąpienia do tego najbardziej elitarnego z klubów europejskich spotkała się w Brukseli, jak też za bardzo korzystne warunki finansowe naszego udziału w programie”. Podziękowania przekazał również na ręce premiera dla członków rządu Rzeczypospolitej i jej przedstawicielstw dyplomatycznych za „skuteczne prowadzenie negocjacji z Komisją Europejską”. Nie zapomniał o wyrazach uznania dla negocjatorów ze strony Komitetu Badań Naukowych.

- Cieszę się, że to właśnie ludzie nauki robią pierwszy krok do Unii Europejskiej. Z wielką radością i satysfakcją, jako człowiek nauki i szef rządu, przyjąłem wiadomość o decyzji podjętej 4 sierpnia przez Radę Stowarzyszenia o przystąpieniu Polski do 5. Programu Ramowego Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej - powiedział podczas uroczystości premier Jerzy Buzek.

Premier podkreślił, że dzięki przystąpieniu do 5. PR polskie instytucje naukowo-badawcze, a także przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i samorządowe będą miały szansę udziału w międzynarodowych konsorcjach powoływanych do realizacji projektów skoncentrowanych na rozwiązywaniu najważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych i technologicznych.

- Programowi, do którego przystąpiliśmy, patronuje Maria Curie, my powiedzielibyśmy Maria Curie-Skłodowska, wielka polska uczona, laureatka Nagrody Nobla. Dla polskich naukowców ten patronat niech będzie wyzwaniem do wprowadzenia dzięki współpracy polskiej myśli do europejskiego pantonu nauki, również w nadchodzącym XXI wieku - dodał premier na zakończenie.

Philippe Busquin powiedział, że według oceny naukowców z Unii Europejskiej, w wielu dziedzinach poziom polskich badań jest wysoki, a w niektórych doskonały. Dzięki 5. Programowi Ramowemu badacze z krajów członkowskich Unii Europejskiej, jak i z krajów kandydujących będą mogli pracować na tych samych warunkach. - Wyniki programu będą bardzo istotne dla procesu rozszerzenia Unii Europejskiej i przystąpienia do niej Polski - podkreślił komisarz Busquin. Zwrócił uwagę na znamieny fakt, że społeczeństwa Europy środkowej i wschodniej często najwyższe stanowiska w państwie powierzają ludziom nauki. Wszak polski premier i wielu ministrów polskiego rządu to naukowcy. Tak jak wolność badań i wolność myśli, tak samo nauka i demokracja są ze sobą związane. Czy cechy właściwe uczonemu, takie jak niezależność i krytycyzm, najbardziej predestynują do sprawowania funkcji politycznych to odrębny problem. W krajach Unii Europejskiej zaufanie do nauki ulega ostatnio osłabieniu, a młodzi ludzie mniej chętnie podejmują się pracy badawczej. Tym niekorzystnym tendencjom Komisja Europejska usiłuje przeciwdziałać. Jedną z takich inicjatyw jest konkurs Unii Europejskiej dla młodych badaczy.

- Korzystając z okazji pragnę pozdrowić młodych naukowców z Polski, którzy w tym konkursie zdobyli pierwsze i trzecie miejsce - powiedział komisarz Busquin zwracając się do dwóch licealistów obecnych na sali.

W konferencji inauguracyjnej 5. Programu Ramowy uczestniczyli poprzednicy ministra Andrzeja Wiszniewskiego: profesorowie Witold Karczewski i Aleksander Łuczak, obecni byli ambasadorowie oraz przedstawiciele ministerstw nauki krajów piętnastki i państw stowarzyszonych z Unią Europejską, delegaci polskiego rządu do komitetów zarządzających 5. Programem Ramowym, prezes Polskiej Akademii Nauk, prof. Mirosław

Mossakowski i przewodniczący komitetów naukowych PAN, członkowie Rady Ministrów wchodzący w skład Komitetu Badań Naukowych, a także minister Jan Kułakowski, główny negocjator członkostwa Polski z Unią Europejską i szef Rządowego Centrum Studiów Strategicznych, minister Jerzy Kropiwnicki.

- Polska wchodzi do Europy przez programy edukacyjne i naukowe - powiedział minister Mirosław Handke przypominając, że pierwszym programem europejskim w Polsce był edukacyjny Socrates. Odnosił się do okresu minionego półwiecza, kiedy byliśmy izolowani od świata. - Ta izolacja była chyba najbardziej „dziurawa” w obszarze *science and technology*. Korzystaliśmy wówczas z uprzejmości naszych zagranicznych kolegów, utrzymywaliśmy z nimi kontakty, ale było to na zasadzie pięknego gestu wobec nas. Właśnie dzięki tym gestom naszych kolegów z Europy, Stanów Zjednoczonych i innych krajów polska nauka może wejść do 5. Programu Ramowego bez obaw, że będzie w nim *pariasem*.

W imieniu Senatu Rzeczypospolitej głos zabrał członek Komisji Nauki i Edukacji Narodowej, prof. Edmund Wittbrodt, gratulując ministrowi nauki „sukcesu, który powinien być wykorzystywany w edukowaniu społeczeństwa i uświadamianiu, jakie korzyści mogą wynieść Polacy w związku z integracją z Unią Europejską”.

Gratulacje i życzenia sukcesu w 5. Programie Ramowym przekazali w krótkich wystąpieniach: minister Jan Kułakowski, ambasador Finlandii w Polsce - Seppo Kauppi, prezes Polskiej Akademii Nauk - prof. Mirosław Mossakowski oraz wiceminister nauki i techniki Słowenii - Borys Pukl.

Założenia polskiej polityki naukowo-technicznej przedstawił sekretarz KBN, dr Jan Krzysztof Frąckowiak. Główne jej cele to: wsparcie systemu edukacji i jej kadr, w szczególności rozwoju naukowego nauczycieli akademickich w szkolnictwie wyższym, podnoszenie - dzięki wynikom badań naukowych - konkurencyjności gospodarki, jakości życia obywateli i służb publicznych oraz wnoszenie polskiego udziału do światowego zasobu wiedzy i umiejętności, a także wsparcie procesu rozszerzania Unii Europejskiej.

- Wyszliśmy się na pierwsze miejsce wśród krajów środkowoeuropejskich, wyprzedzając dotychczasowych liderów - Czechy i Węgry i zbliżamy się do poziomu Szwajcarii, Norwegii i Irlandii - powiedział dr Andrzej Siemaszko, dyrektor Krajowego Punktu Kontaktowego, podsumowując udział polskich zespołów. - Do pierwszego konkursu złożyliśmy około 500 wniosków projektowych, z czego 100 ma szansę uzyskać finansowanie.

Całkowity budżet 5. Programu Ramowego wyniesie 14,96 mld euro. Polska zapłaci niższe składki niż wynikałoby to z udziału naszego PKB w łącznym produkcie krajowym brutto krajów uczestniczących w programie - w pierwszym roku tylko 40 procent. Dodatkowo, połowa naszej składki zostanie sfinansowana z funduszu PHARE. W 1999 roku zapłacimy więc nieco ponad 10 mln euro. - Mam nadzieję, że z kasy 5. Programu Ramowego dopłynie do polskiej nauki więcej niż zainwestujemy - optymistycznie podsumował prof. Andrzej Wiszniewski.

Maria Małgosiewicz

Grzegorz Racki

O HIPOTEZIE CZERWONEJ KRÓLOWEJ

W Alicji z Krainy Czarów Czerwona Królowa radzi Alicji: (...) *trzeba biec tak szybko, jak się potrafi, żeby zostać w tym samym miejscu. Jeżeli chce się znaleźć w innym miejscu, trzeba biec co najmniej dwa razy szybciej!* (tłum. M. Słomczyński). Zasada ta została odniesiona przez znakomitego amerykańskiego paleontologa Leitha Van Valena do uwarunkowań postępu ewolucyjnego w biosferze i utrwalona w literaturze pod nazwą hipotezy Czerwonej Królowej. W tym kontekście warto przyjrzeć się przebiegowi konkurencji we współczesnej nauce, zdefiniowanej niedawno przez Georga Francka jako *competition for attention* („Science” nr 286/99).

SZKODLIWA NADINTERPRETACJA

Na całym świecie decydenci chcą coraz dokładniej wiedzieć, jakie są efekty nakładów ponoszonych na badania i prace rozwojowe. W notatkach Przewodniczącego KBN *Uwaga na Turcję!* („FA” nr 7-8/99) prof. Andrzej Wiszniewski zarysował sytuację w nauce polskiej pod względem aktywności publikacyjnej na tle, międzynarodowym. Źródłem tych informacji była praca dyplomowa mgr Katarzyny Jaskólskiej z Uniwersytetu Śląskiego, wykorzystująca dane filadelfijskiego Instytutu Informacji Naukowej (ISI). Biblioteka UŚ prenumeruje powszechnie uznany rejestr bibliograficzny ISI dla nauk przyrodniczych i technicznych *Science Citation Index* (SCI CD-ROM Edition). Umożliwia to wszechstronne statystyczne analizowanie na bieżąco dorobku polskich uczonych w tym dziale nauki na tle innych krajów, a rozpatrywanie międzynarodowej konkurencyjności badań jest kanonem obecnej polityki KBN w ramach kategoryzacji jednostek badawczych (patrz „FA” nr 4/99). Podstawowym wskaźnikiem powyższej analizy jest liczba prac opublikowanych w 3500 renomowanych czasopismach rejestrowanych przez ISI (z tzw. listy filadelfijskiej), w tym siedmiu z Polski. O wielkości tej „produkcji naukowej” na najwyższym światowym poziomie decydują redaktorzy i recenzenci indeksowanych periodyków poprzez selekcję tekstów do druku (patrz „Sprawy Nauki” nr 42/98 i 52/99). Należy przypomnieć, że najbardziej wpływowe czasopisma specjalistyczne publikują 30 proc. (lub mniej) nadsyłanych artykułów. Cóż, *per aspera ad astra*.

Przedstawiony na łamach „Forum Akademickiego” zarzut braku reprezentatywności wyników analiz statystyczno-porównawczych na podstawie baz ISI, a zwłaszcza przeciwstawianie ich tradycyjnym („intuicyjnym”) ocenom przez specjalistów, dowodzą w większości przypadków małej znajomości tej złożonej problematyki oraz są mylaniem wyjątków z regułą. Wiąże się to zresztą z natrętnym eksponowaniem specyfiki tematycznej i językowej nauki polskiej (zwłaszcza przez prof. Zbigniewa Żmigrodzkiego, „FA” nr 1/99 i 10/99), będącym szkodliwą nadinterpretacją w przypadku nauk nie tylko przyrodniczych. Wielokrotnie empirycznie wykazywano generalną zgodność obu typów ocen. Ogólnoświatowy, wielomilionowy bank danych nadaje bowiem statystykom ISI niepowtarzalny jakościowo, uniwersalny charakter, choć przy ich interpretacji konieczna jest znajomość ograniczeń i subtelności bibliometrii. Z tych powodów warto zapoznać się choćby tylko z przeglądowym

artykułem założyciela ISI, dr E. Garfielda (*From Citation Indexes to Informetrics: Is the Tail Now Wagging the Dog?*, „Libri” nr 48/2, 1998) czy z monografią prof. Ireny Marszałkowej-Szajkiewicz, promotorki wspomnianej wcześniej rozprawy *Bibliometryczna analiza współczesnej nauki* (Wyd. UŚ, 1996). W tej drugiej, obszernej pracy można znaleźć jednoznaczne stwierdzenie, że *wskaźniki bibliometryczne „liczba autorów” i „liczba artykułów” (...) mogą być wykorzystane w ocenie naukowej działalności kraju* (s. 74). A co ważniejsze: *W rezultacie (badań bibliometrycznych) otrzymuje się nową semantyczną informację niezbędną w zarządzaniu nauką* [pogrub. -G.R.] (s. 38). Szkoda, że prof. Żmigrodzki nie zna przynajmniej głównych myśli z prac wydawanych w UŚ w ramach serii Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa, której jest redaktorem.

OSTROŻNY OPTYMIZM

Z SCI 1998 wynika, że Polska zajmuje dwudzieste drugie miejsce w świecie. Na wykresie (zob.) przedstawiono rozwój produkcji naukowej 10 wybranych krajów (głównie tych z nami bezpośrednio rywalizujących) w latach 90. - łącznie z prognozą na rok 1999 r. - na podstawie pierwszych 7 miesięcy. Dane dla pojedynczych lat mogą być jednak nieco przypadkowe. Gdy porównamy liczby publikacji w trzyletnich interwałach 1990-92 oraz 1997 - 99, wskaźnik wzrostu dla Polski (43,4 proc.) okaże się całkiem niezły, zwłaszcza w porównaniu z niespełną 30-procentową progresją w latach 80. Jednocześnie jednak, wzrost ten należy do najniższych wśród porównywanych państw. W tym czasie najbardziej ekspansywny z azjatyckich tygrysów, Korea Południowa, powiększył liczbę swoich sukcesów publikacyjnych pięciokrotnie(!), a szereg innych państw co najmniej ją podwoiło. Po stagnacji w latach 80. na poziomie 5 tys. publikacji i „szoku” transformacji na początku dekady, ostatnie 2 lata pozwalają już jednak na ostrożny optymizm. W roku 1999 możemy nawet ponownie zdystansować Danię i Tajwan. Porównując tę statystykę efektów z danymi na temat poziomu finansowania nauki (patrz: J. Kozłowski, „FA” nr 10/99), trudno stwierdzić proste korelacje w tak skomplikowanej materii. Nakłady w Korei są co prawda ponad ośmiokrotnie, a na Tajwanie i w Brazylii prawie trzykrotnie wyższe niż w Polsce, ale już w Turcji - 15 proc. niższe.

TENDENCJA POZYTYWNA

Rejestry ISI stale się rozrastają. Choć standardowy wariant SCI powiększył liczbę uwzględnianych periodyków w latach 1991-98 tylko o około 6 proc., to statystyczna baza czasopiśmiennictwa *Journal Citation Reports* (JCR) zanotowała w tym czasie wzrost o ponad 20 proc. (do 5467). Istotnym aspektem tak rozpatrywanej aktywności badawczej na forum międzynarodowym jest udział czasopism z poszczególnych państw w liście filadelfijskiej. W większym lub mniejszym stopniu rzutuje to na wizerunek ich nauki. W tym względzie Polska (poza Danią) należy do państw szczególnie uprzywilejowanych. Tym bardziej, że w ciągu ostatnich 5 lat liczba tak docenionych naszych czasopism prawie podwoiła się. Jest to tendencja pozytywna, która gwarantuje dalszą poprawę

wskaźników z rejestrów ISI. Lepsza pozycja polskiej nauki uwidacznia się przy rozpatrywaniu danych ze znacznie rozszerzonej wersji SCI *Expanded*, uwzględniającej 5600 periodyków, w tym ponad 30 z Polski (patrz: G. Racki, „Sprawy Nauki” nr 9/99). W Internecie, w systemie *Web of Science* udostępnione są roczniki od 1996 r. Gdy porównamy lata 1996-97 i 1998-99 z tej bazy, okaże się, że polskie tempo wzrostu efektywności naukowej (16 proc.) znacząco ustępuje jedynie dynamice zmian Korei, Turcji i Brazylii. W rankingu państw za lata 1993-97 na podstawie szerokiej statystycznej bazy ISI *National Science Indicators* Polska znajduje się na 18 miejscu, wyprzedzając Tajwan, Danię oraz (wciąż jeszcze) Brazylię i Koreę (*Stan nauki i techniki w Polsce*, KBN, 1999, s. 32). Warto odnotować wzrost naszego udziału w światowej puli publikacji z 0,96 proc. (1981-85) do 1,02 proc. (1993-97).

Należy na koniec zastrzec się, że ów wzrost aktywności badawczej ograniczony jest do nauk przyrodniczych, gdyż sytuacja w naukach społecznych - jak słusznie

podkreślił min. Andrzej Wiszniewski - nie pozwala wciąż na optymizm. Konsekwentnie stosowany przez KBN system oceny parametrycznej jednostek badawczych powinien być jednak stymulatorem zmian w całej nauce polskiej.

Reasumując, w wyścigu cywilizacyjnym obowiązuje wspomniana na wstępie, „mordercza” zasada ewolucji. Ostrzeżenie ministra Wiszniewskiego przed dynamicznie rozwijającą się Turcją jest jak najbardziej merytorycznie uzasadnione i - co gorsza - aktualne. Monitorowanie międzynarodowego obiegu informacji przy pomocy baz danych ISI jest więc użytecznym narzędziem przy śledzeniu naszych szans wejścia do salonów światowej nauki.

Dr hab. Grzegorz Racki, prof. UŚ, geolog, paleontolog, jest kierownikiem Zakładu Stratygrafii Ekosystemowej UŚ i pełnomocnikiem rektora ds. analizy naukometrycznej w UŚ.

PAŃSTWO	WZROST LICZBY PUBLIKACJI (w proc.)			LICZBA CZASOPISM W JCR	WZGLĘDNY POZIOM NAKŁADÓW NA NAUKĘ**
	-				
	W SCI CDE	I	W SCI Ex		
	1992-1981*	1997-1999: 1990-1992	1998-1999: 1996-1997	1994/1998	
KOREA PŁD.	978,6	407,4	43,3	2/13	8,47
TURCJA	351,9	243,7	37,4	1/3	0,85
TAJWAN	775,6	149,0	16,4	7/9	-2,75
BRAZYLIA	139,2	134,2	37,8	7/17	-2,7
AUSTRIA	53,6	75,1	12,2	20/23	1,29
BELGIA	54,9	62,4	11,4	15/14	1,87
CZECHY	20,2***	-45***	9,6	23/22	0,68
POLSKA	28,2	43,4	16,0	18/31	1,00
DANIA	45,0	42,6	11,3	50/57	1,24
WĘGRY	10,0	42,2	18,4	19/19	0,30

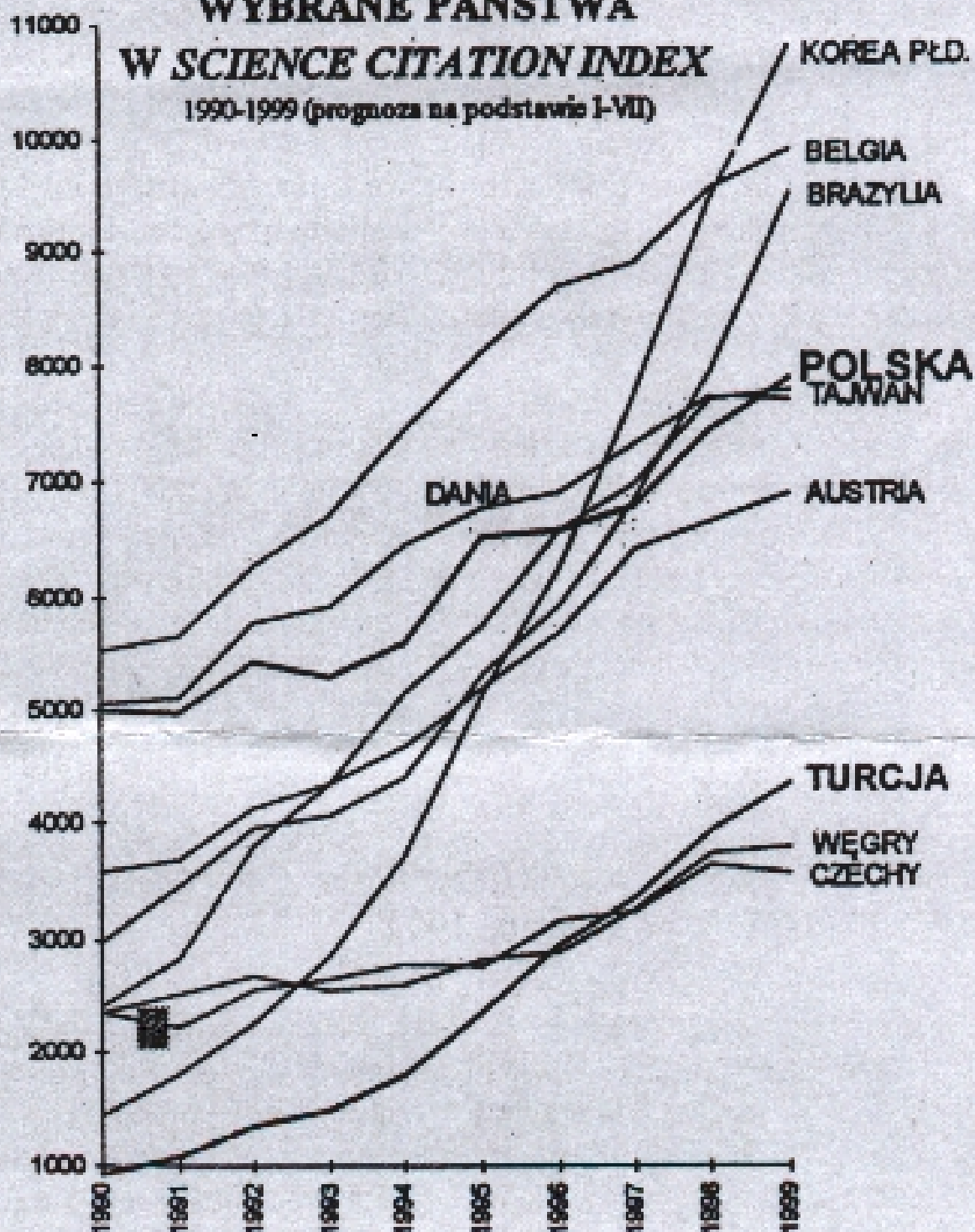
*Zestawione wg danych w: J. Kozłowski, *Miejsce nauki polskiej w świecie* (KBN, 1994), s. 25-26.

**Obliczenia własne dla 1996 r. głównie na podstawie Tabeli 1 w: J. Kozłowski („FA” nr 10/99), a dla Tajwanu - wg danych L. Kuźnickiego („Nauka” nr 4/98).

***Dane częściowo odniesione do Czechosłowacji.

WYBRANE PAŃSTWA W SCIENCE CITATION INDEX

1990-1999 (prognoza na podstawie I-VII)

CHUDY BUDŻET NAUKI

Profesor Piotr Petelencz wygłąda na ulubieńca wśród wykładowców. Niesforna czupryna, skórzana marynarka zapięta na guziki od góry do dołu, uprzejmy sposób bycia. Siedząc w swoim gabinecie na wydziale chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, który jest polskim odpowiednikiem Oksfordu, wydaje okrzyk bojowy środkowoeuropejskich jajogłowych. „Polska nie ma szans na sukces gospodarczy na dalszą metę - mówi - jeśli nie będzie inwestować w poważne badania podstawowe.”

Polska jest bogata w talenty. Ostatnie sondaże wskazują, że naukę polską, zwłaszcza fizykę i chemię, ciągle zalicza się do najlepszych w świecie. Dziedzictwo naukowe kraju jest szczególnie widoczne w Krakowie, gdzie znajduje się 15 placówek szkolnictwa wyższego i 11 tysięcy studentów. Uniwersytet Jagielloński, pełen średniowiecznych krużganków i wielkich audytoriów, miał wysoką rangę od czasu ponownego założenia w 1400 roku (po starciu w 1364 roku). Studiował tutaj Kopernik, podobnie jak i obecny papież. Również tutaj chemicy otrzymali po raz pierwszy ciekły tlen i ciekły azot, otwierając drogę do współczesnej fizyki niskich temperatur .

Nauce polskiej nie brak poparcia werbalnego. W ubiegłym roku polski prezydent Aleksander Kwaśniewski śmiało zadeklarował, że „wszystko, co zwiększy budżet nauki polskiej, zostanie przeze mnie niezwłocznie podpisane”. By nie pozostać w tyle, premier Jerzy Buzek obiecał, iż „nauka polska będzie otrzymywać stopniowo coraz większą pomoc finansową”. Mimo to jednak budżet nauki, podobnie jak wszędzie w Europie Środkowej, jest drugoplanowym celem dla rządu, który wciąż walczy o zamknięcie starych gałęzi przemysłu i broni się przed zarzutami ludzi niezadowolonych - z lekarzami i nauczycielami na czele - których płace, jeśli idzie o wartość realną, spadają.

W każdym razie całkowite wydatki polskiej nauki są niższe niż budżet jednego średnich rozmiarów uniwersytetu amerykańskiego. Polskie wydatki na naukę, w stosunku do PKB, są trzy razy mniejsze niż średnio w krajach OECD. Podczas gdy Francja przeznaczą, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, 460 dolarów na badania naukowe i rozwój, Polska przeznaczą na to zaledwie 46 dolarów. Prywatny przemysł ciągle jeszcze nie udziela nauce pomocy, bowiem podczas gdy w Japonii fundusze prywatne pokrywają 75 procent kosztów badań, w Polsce wskaźnik ten znajduje się poniżej 5 procent.

PRZEDRUK: „Rzeczpospolita” nr 276 (5441) z 26 listopada 1999 r.

LAPÓWKA DLA DOBRA KLIENTA

Prawnicy mogą wręczać łapówki lub poświadczać nieprawdę, jeżeli wymaga tego dobro klienta. Taki pogląd wyrazili niektórzy studenci Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w ankiecie przeprowadzonej dwa lata temu.

Ankieta (rozdano ich 561) dotyczyła przyszłości zawodowej studentów prawa, przeprowadzili ją sami studenci wśród kolegów z I, III i V roku w roku akademickim 1995/96 i 1996/97. Wyniki właśnie opublikowano. Niektóre z nich są zatrważające: aż 42 proc. ankietowanych z I roku oraz 52 proc. ze starszych lat uważa, że sukces osiąga się nie przez pracę i zdobywanie wiedzy, ale przez znajomości. Przyszli prawnicy gotowi są również łamać prawo, usprawiedliwiając to dobrem klienta. Niektórzy nie tylko nie piętnują łapówkarstwa i poświadczania nieprawdy ale je akceptuje. Wielu studentów piątego roku (aspirującym do zawodu adwokata) wręczyłoby łapówkę, gdyby miało to ułatwić załatwienie sprawy ich klienta, co drugi ankietowany z I i III roku oraz co trzeci z V roku (również preferujących zawód adwokata) poświadczaliby także nieprawdę.

Nawet jeśli polski zespół naukowy dokona odkrycia, to bardzo kosztowne jest uzyskanie patentu międzynarodowego i zwykle trudno jest wdrożyć je do produkcji. W Ameryce opłaty za uzyskanie patentu sięgają dobrych 10 tys. dolarów, a ponadto trzeba opłacać jego przedłużanie. W biednej Polsce firmy zachodnie szybko wychwytyują okazję. Niektóre kupują polskie wynalazki (na przykład w dziedzinie genetyki) za bezcen, zaś inne czekają spokojnie aż patent straci ważność, a następnie wykorzystują technologię.

Mimo wszystko jednak pewne rzeczy uległy poprawie od czasów komunizmu. Naukowcy naprawdę współzawodniczą o granty: poza tym nie ma już ingerujących we wszystko aparatczyków partyjnych. Wielu jajogłowych współpracuje z uczelniami zachodnimi. Naukowcy, szczęśliwi z uzyskania pieniędzy na badania, wyposażają swoje laboratoria w najnowsze urządzenia zachodnie. Internet informuje nawet biedne laboratoria o najnowszych osiągnięciach naukowych.

Niskie płace w nauce zniechęcają w dużym stopniu do pozostawania w Polsce. Profesor na Uniwersytecie Jagiellońskim zarabia około 2400 złotych miesięcznie. Wielu najlepszych młodych badaczy woli obecnie rozejrzeć się za pracą na Zachodzie lub przechodzi do biznesu w Polsce. Trudno znaleźć nowy narybek do ich zastąpienia. Coraz więcej studentów wybiera naukę w wyrastających jak grzyby po deszczu nowych polskich uczelniach prywatnych, które oferują raczej atrakcyjne na rynku dyplomy „zawodowe”, niż chwalebne intelektualnie, lecz mało dochodowe wykształcenie teoretyczne. Tymczasem liczba naukowców zmniejszyła się z 70 tysięcy w czasach komunistycznych do 55 tysięcy dzisiaj. „W ciągu dziesięciu lat – przepowiada pewien profesor - mój wydział upadnie”.

Co można zrobić? Naukowcom mógłby pomóc Urząd Patentowy jak też większy napływ inwestycji zagranicznych. Rząd powołuje agendy, których zadaniem jest promowanie i ochrona patentowa wynalazków technicznych w sektorze prywatnym. Uczelnie techniczne, takie jak Politechnika Warszawska, zawierają porozumienia z firmami zagranicznymi jak Siemens i Daewoo. Uniwersytet Jagielloński uświetni w przyszłym roku swoje sześćsetlecie otwarciem pierwszych budynków nowego miasteczka uniwersyteckiego, w którym znajdą się ośrodek biologii molekularnej i park technologiczny, niemal drzwi w drzwi z Papieską Akademią Teologiczną. (jr)

Nieco lepiej wypadają osoby aspirujące do zawodu sędziego. 78 proc. uznaje prawdę za najwyższą wartość, a 35 proc. uważa, że prawa należy przestrzegać, nawet jeśli jest niesłuszne. 48 proc. z nich ograniczyłoby je ponadto do niezbędnego minimum. Niektórzy studenci (preferujący zawód sędziego) dążyliby też do zmiany złych przepisów.

Ankietowani uważają, że prawo winno być surowsze. 67,4 proc. studentów I roku, 74,2 proc. III roku oraz 81,7 proc. V roku twierdzi, że obowiązujące prawo nie pozwala skutecznie dochodzić swoich praw. Ich zdaniem nie jest sprawiedliwe i nie gwarantuje równości.

Ankieta przeprowadzono przed dwoma laty. Czy od tego czasu poglądy studentów zmieniły się? W promocji książki, która odbyła się w minionym tygodniu, uczestniczył dziekan Wydziału Prawa UW Mirosław Wyrzykowski. Stwierdził, że gdyby ankietę przeprowadzono obecnie, jej wyniki byłyby najprawdopodobniej zbliżone.

Opracowała: Renata Krupa

Na podstawie publikacji: „Studenci prawa o swojej przyszłości zawodowej. Wyniki ankiety 1996-1997”, przygotowanej pod kierownictwem naukowym Elżbiety Lojko.

„Wiadomości KSN” Biuletyn Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
Redaguje zespół: Maria Wesolowska, Janusz Sobieszkański, Krzysztof Schmidt-Szałowski
opracowanie techniczne: Elżbieta Smorczevska
Adres redakcji: Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”
ul. Waryńskiego 12, A 221, 00-631 WARSZAWA
tel/fax (0-22) 825 73 63, tel.(0-22) 660 98 78, kom. 0 603 123 438
e-mail: wesolowska@delta.SGGW.waw.pl,
KSN@ce.pw.edu.pl.